

การใช้สื่อและเครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมของพระราชวรราชสิริ (สุพัฒน์ สุวทนต์โน) USAGE OF MEDIA AND COMMUNICATION EQUIPMENT FOR DHAMMA PROPAGATION OF PHRA RĀJAVAJIRASUDHĪ

พระรุ่งโรจน์ รตนวณโณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Phra Rungroj Ratanavanno

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus.
Corresponding Author E-mail: noorungroj2020@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้สื่อและเครื่องมือสื่อสารการเผยแผ่ธรรมของพระราชวรราชสิริที่ปรากฏในสื่อและหนังสือ 2) ศึกษาวิธีการสื่อสารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของพระราชวรราชสิริ และ (3) บูรณาการการใช้เครื่องมือสื่อสารของพระราชวรราชสิริกับการเรียนการสอนรายวิชา การโค้ชชีวิต และการปฏิบัติงานตามหลักพุทธศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การใช้สื่อและเครื่องมือสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมของพระราชวรราชสิริที่ปรากฏในหนังสือที่ท่านประพันธ์ขึ้นมาตามที่ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนากิจหลายจังหวัดในประเทศไทยและในสื่อต่าง ๆ และจากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่า พระราชวรราชสิริดำเนินชีวิตตามแบบอย่างพระภิกษุในประเทศไทย โดยออกบิณฑบาตในเวลาเช้า สวดมนต์ทำวัตรเช้า เทศนาแสดงธรรมในวันพระ ทำวัตรสวดมนต์ในเวลาเย็น และให้อโง้อตมแก่พระและสามเณรให้ประพฤติปฏิบัติตามสมณสาธูป ส่วนประเภทของสื่อและอุปกรณ์สื่อสารที่นำมาใช้ประกอบการเผยแผ่ธรรม พระราชวรราชสิริใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ (1) สื่อบุคคล (2) สื่อธรรม (3) สื่อสังคมและวัฒนธรรม (4) สื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (5) สื่อภาษา (6) สื่ออุปมาอุปมัย (7) สื่อนิทานชาดก (8) สื่อหนังสือ และ (9) สื่อออนไลน์ 2) วิธีการสื่อสารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของพระราชวรราชสิริประยุกต์มาจากรูปแบบการมาจากพระพุทธเจ้า คือ เริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ในการใช้สื่อและอุปกรณ์สื่อสาร เช่น สื่อบุคคลตัวอย่างจากพระสงฆ์ สามเณร หรือญาติโยม เป็นต้น ส่วนสื่อธรรมชาติจากสิ่งแวดล้อม เช่น ลมพายุ, แผ่นดินไหวในประเทศลาวสะท้อนถึงประเทศไทย, น้ำล้นแม่น้ำเลยเอ่อล้นมาท่วมวัดศรีสุทธาวาสและบริเวณรอบวัด ผลสำเร็จที่ท่านเหล่านั้นได้เข้าใจธรรมะและนำไปปฏิบัติตามหลักสัทธรรม 3 ได้แก่ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ และ 3) การบูรณาการการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสื่อสารของพระราชวรราชสิริกับการเรียนการสอนรายวิชา โค้ชชีวิต กับ การปฏิบัติงานตามหลักพุทธศาสตร์ สามารถทำได้ด้วยการนำสื่อและอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ มาบูรณาการกับทักษะตามมาตรฐานความรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยนำหลักคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา เป็นต้น ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษามีความเมตตาต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน และกรุณาต่อเพื่อนนักศึกษาร่วมชั้น (2) ด้านความรู้ เช่น อาทิตตปริยายสูตรไปช่วย แก้ปัญหาทฤษฎี ให้เกิดเจตคติและทัศนคติที่เป็นบวกในตัวนักศึกษา (3) ด้านทักษะทางปัญญา บูรณาการกับความสามารถคิด

วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ บูรณาการกับทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนด้วยกันด้วยการทำงานเป็นทีมและเคารพสิทธิรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นำไป บูรณาการกับทักษะในการสื่อสารด้านการพูด การอ่าน การฟัง การเขียน การนำเสนอ และการสื่อสารกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในรูปแบบที่เหมาะสม เกิดองค์ความรู้ที่ว่า ท่านเจ้าคุณพระราชวชิรสุธี ยอมพลีเพื่อการศาสนศึกษา สอนองค์สอนพระสัมมา ปลูกฝังปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสังคม

คำสำคัญ: การใช้สื่อ; การสื่อสาร; เครื่องมือสื่อสาร; การเผยแพร่ธรรม

Abstract

The objectives of the academic article were (1) to study the usage of media and communication equipment to propagate the Buddha's teachings by Phra Rājavajirasudhī as appearing in his media and books, (2) to study the effective communication method Phra Rājavajirasudhī and (3) to integrate the usage of communication equipment to learning of Life Coach and Performance according to Buddhist Science. The study was found as follows: 1) The usage of media and communication equipment by him, appearing in the media and books, was counted on his journey to propagate the Buddha's teachings in several provinces of Thailand, including other media. Apart from the interview, Phra Rājavajirasudhī, like most Buddhist monks in Thailand, went bowling in earlier morning, made a morning sermon, taught lay persons the Buddha's teaching in the holy days, made an evening sermon and suggested new monks and novices the appropriate ecclesiastical routines. Personal media, Dhamma media, social and cultural media, natural and environmental media, language media, comparative media, novel media, book media and online media were used to teach by him. 2) The effective communication method of Phra Rājavajirasudhī was applied from the Buddha's teaching method. It started from the goal and objective setting for the usage of media and communication equipment. For example, the person model was selected from the monks, novices, or lay persons, the national media were selected from the environment like storms, the earthquake in Laos effective to Thailand, and Loei River flood overwhelmed Wat Srisuddhavasa and its vicinity. As a result, those people heard understanding the Dhamma and able to follow his teaching based on the true doctrine (Saddhamma): Pariyatti, Patipatti and Pativeda. 3) The integration of media and communication equipment to his teaching of Life Coach and Performance according to Buddhist Science was distinctly seen from the evidence that his media, including several communication tools, were applied to the student's skills

based on 5 knowledge standards of Mahamakut Buddhist University. That was to say, (1) the moral and ethical skill: the Buddhist principles of loving-kindness and compassion, etc., were integrated to integrate of learning and teaching in order to have the students show loving-kindness and compassion to their classmates. (2) The knowledge skill: the knowledge base from Ātittapariyāyasutta, for instance, was taken to solve the problems on the student's inappropriate view and to generate their positive attitude. (3) The wisdom skill was integrated to the systematical analysis. (4) The skills of personal relation and responsibility were integrated to team work and public hearing among students. (5) The skills of numerical analysis, communication and information technological literacy were integrated to the students' skills of speaking, reading, listening, writing, presentation and communication to several people in an appropriate manner. From the above, the knowledge base was described that Phra Rājāvajirasudhī devoted himself to Buddhist studies, following the Buddha's teaching and nurturing wisdom, morality and ethics in the society.

Keywords: Media Usage; Communication; Communication tool; Dhamma Propagation

บทนำ

หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ และประกาศพระองค์ว่าเป็น “พุทธะ” หมายถึง “ผู้ตื่น” พระองค์ตัดสินพระทัยออกเผยแผ่ธรรมเพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลกบนฐานของกรุณาธรรมที่มองเห็นว่าสัตว์โลกนั้นยังมีทุกข์เพื่อให้พ้นจากทุกข์ประสบพบแต่ความสุข กลุ่มแรกที่ทรงเห็นว่าสมควรแสดงธรรมโปรด คือ ปัญจวัคคีย์ จึงได้เสด็จมาโปรดกลุ่มปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และได้สอนให้ดำเนินตามอริยมรรค ที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางปฏิบัติสายกลาง ความว่า มัชฌิมาปฏิปทาอันเป็นปฏิปทา ก่อให้เกิดจักษุ ก่อให้เกิดญาณ เป็นไปเพื่อสงบระ คือ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ (2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ (3) สัมมาวาจาเจรจาชอบ (4) สัมมากัมมันตะกระทำชอบ (5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ (6) สัมมาวายามะ พยายามชอบ (7) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ (8) สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ” การที่ชื่อว่าทางสายกลางนี้ เป็นกลางระหว่างการปฏิบัติอย่างสุดโต่ง 2 สายที่สอนให้ภิกษุทั้งหลายต้องหลีกเลี่ยง ความว่า “กามสุขัลลิกานุโยค การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลาย เป็นธรรมอันทราม เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของ พระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และอัตตกลมถานุโยค การประกอบความเดือดร้อนแก่ตน เป็นทุกข์ ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์” พระพุทธองค์แสดงปฐมเทศนา ชื่อว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงสارانาท เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย ผลของปฐมเทศนานี้เกิดอริยบุคคลแรกขึ้นไสดำเนินขึ้นจากการเข้าถึงกระแสธรรมในคำว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา” เกิดแกกโณฏกัณเฑาะว์ ต่อมาได้

นามว่า พระอัญญาโกณฑัญญะ (กรมการศาสนา, 2525 ก: 14-24) ซึ่งพระพุทธองค์เผยแผ่ธรรมอยู่ 45 พรรษา ตามภารกิจประจำวัน เรียกว่า พุทธกิจ 5 โดยสรุป คือ “ตอนเช้าออกบิณฑบาต ตอนบ่ายเทศนาธรรมแก่ชาวบ้าน ตอนค่ำให้โอวาทแก่ภิกษุสงฆ์ ตอนเที่ยงคืนตอบปัญหาให้แก่เทวดา และตอนใกล้รุ่ง ทอดชายคือพระญาณตรวดดูสัตว์โลกที่พร้อมจะรับฟังธรรม” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2563: 293) จากนั้นพระองค์ได้แสดงสูตรหลายร้อยสูตรต่อมา โดยมีศูนย์กลางเผยแผ่ธรรมที่แคว้นมคธ กรุงราชคฤห์ ต่อมาแสดงที่แคว้นโกศล เมืองสาวัตถี ซึ่งเมืองนี้พระองค์ได้แสดงสูตรมากที่สุด เช่น มงคลสูตร ธัมมนิยามสูตร เป็นต้น

ภายหลังพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน 3 เดือน ก็มีการทำสังคายนาครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 เมื่อ 100 ปี ครั้งที่ 3 เมื่อ 234 ปี โดยครั้งที่ 3 นี้เสร็จสิ้นลงก็มีสายพระธรรมทูต 9 สาย ซึ่งสายที่ 8 โดยการนำของพระเถระ 2 รูป คือ พระโสณเถระ กับพระอุตรเถระ เป็นตัวแทนนำพระพุทธศาสนาเข้าเผยแผ่ในแผ่นดินสุวรรณภูมิ คือ อาณาจักรปัจจุบันอย่างเจริญรุ่งเรืองมาเรื่อย ๆ มีหลักฐานทางศาสนวัตถุ ศาสนสถาน ศาสนบุคคล ศาสนธรรม ศาสนพิธี มาถึงปัจจุบันถือได้ว่า ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติสอดคล้องกับคำว่า “พระพุทธศาสนาเป็นเสมือนรากเหง้าเผ่าพงศ์ไทยในทางด้านสังคมและวัฒนธรรม” (คะเนิงนิธย์ จันทบุตร, 2531: 217) การที่พระพุทธศาสนาดำรงเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เพราะพุทธบริษัททั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกาช่วยกันทำนุบำรุงและประกาศหลักคำสอนคือธรรมวินัยอันเสมือนตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงฝากไว้เมื่อคราวก่อนปรินิพพานโดยเฉพาะพระสงฆ์ซึ่งเป็นบริษัทหนึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแผ่หลักคำสอน โดยประยุกต์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสาร ทั้งที่เป็นสื่อภายในและสื่อภายนอกต่าง ๆ ให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมีพระสงฆ์เป็นกำลังสำคัญนั้น ในอดีตพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก พระสงฆ์เป็นสถาบันหลักของชาติ ดำเนินการตามอุดมคติเผยแผ่ที่ว่า จรณ ภิกขเว จาริกิ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูลเพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกัน 2 รูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน” (กรมการศาสนา, 2525 ข: 47) บรรดาพระสงฆ์ได้ออกคติดูมการณ์สั่งสอนกุลบุตรกุลธิดา นำพาพุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรม พัฒนาสังคมทางกาย จิต ปัญญา สังคมมีความสงบเย็น แต่ในปัจจุบันภารกิจที่พระสงฆ์เคยทำมาถูกลดบทบาทลง โดยองค์กรและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนพระสงฆ์ เช่น การจัดการศึกษา การเผยแผ่ธรรม เป็นต้น เมื่อบทบาทในการเผยแผ่พุทธธรรมลดลง พระสงฆ์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้นำทางพิธีกรรม ทำวัตร สวดมนต์ รับกิจนิมนต์ในงานต่าง ๆ การเผยแผ่พุทธธรรมอันเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์จึงต้องให้ชาวบ้านนิมนต์ก่อนถึงจะแสดงธรรมได้ และการแสดงธรรมของพระสงฆ์ในปัจจุบันบางส่วนเป็นไปเพื่ออำมิส ซึ่งผิดหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

ส่วนมากจะตกอยู่ที่ตัวของพระภิกษุบางรูปเท่านั้น และเกิดจากความตั้งใจ เสียสละความสุขส่วนตัวของตนเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์เป็นที่ตั้ง

พระราชวชิรสุธี หรือพระมหาสุพัฒน์ สุวฑฒโน เปรียญธรรม 4 ประโยค ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัด (ธ.) จังหวัดเลย และเป็นเจ้าอาวาสวัดศรีสุทธาวาส (พระอารามหลวง) เป็นพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบรูปหนึ่งของจังหวัดเลย ดำเนินการเผยแผ่ธรรมตามอุดมคติในปฐมพจน์ที่ว่า “.....เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูลเพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย....จึงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด.....” (อ้างแล้ว หน้าเดียวกัน) ดังกล่าวนี้น ท่านมีปฏิปทาต่อการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับชั้น โดยเป็นผู้อำนวยการในการสอนธรรมในสถานศึกษาสังกัด อ.วังสะพุง จ.เลย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดศรีสุทธาวาส ผู้อำนวยการโครงการฟังธรรมวันอาทิตย์ อีกทั้งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นผู้อำนวยการอบรมธรรมเพื่อเยาวชน เป็นอาจารย์ใหญ่ประจำส่วนศึกษา วัดศรีสุทธาวาส เป็นวิทยากรในการอบรมธรรมในสถานศึกษาและส่วนราชการต่าง ๆ มีการจัดการอบรมธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาภายในวัดเป็นประจำ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญในเรื่องศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรมและบาลี มีการเปิดสอนทางด้านสายปริยัติสามัญมัธยมต้น-ปลาย ตลอดถึงระดับมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี-ปริญญาโท นับว่าท่านได้สร้างแหล่งปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมเพื่อสังคมไทยอย่างยิ่ง

ภาระงาน อำนาจหน้าที่ของพระราชวชิรสุธีนั้น นับว่าเป็นอุปกรณ์การเผยแผ่ธรรมได้ดี คล้ายกับว่า เป็นทหารที่ติดอาวุธ เมื่อเจออริศัตรูย่อมนำมาป้องกันจนเอาตัวรอดจากการภัยคุกคามได้ ฉะนั้นฉันนั้นเรื่องนี้ก็จะสามารถแก้ปัญหาที่ว่า ทำไมพระรูปเดียวทำงานอะไรมากมาย มีตำแหน่งหน้าที่เยอะแยะ แล้วพระรูปอื่น ๆ ไม่มีแล้วหรือ ตอบได้ว่า การที่มีตำแหน่งเยอะ ๆ นั้น ก็เพื่อนำตำแหน่งมาบริหารจัดการภาระงานของพระพุทธศาสนาให้เผยแผ่ธรรมกว้างไกลและยั่งยืนนั่นเอง ในส่วนรูปอื่น ๆ ก็สร้างบุคลากรให้ศึกษาเรียนรู้กันไปในตัวด้วยและแต่งตั้งให้มีหน้าที่รองลงมาเพื่อสืบทอดงานเป็นเรื่อง ๆ

แนวคิดหลักการใช้เครื่องมือสื่อสาร

หลักการใช้สื่อและอุปกรณ์ในการสื่อสารของพระราชวชิรสุธีที่เห็นเป็นประจักษ์ โดยการใช้สื่ออุปกรณ์การสื่อสารเชิง**บุคลาธิษฐานธรรม** คือ กิจของสงฆ์ 10 ประการ คือ (1) ลงอุโบสถ (ประชุมฟังสวดพระปาติโมกข์ทุกทั้งเดือน) ตามปฏิทินปักขคณนา (ธรรมยุต) (2) บิณฑบาตเลี้ยงชีพ พระราชวชิรสุธีจะเดินออกรับบิณฑบาตทุกเช้า (ถ้าไม่ติดกิจนอกวัด) (3) สวดมนต์ไหว้พระ อันนี้เป็นที่ประจักษ์และเป็นแบบอย่างที่ดีมาก เพราะหลวงพ่อก่อนไม่เคยขาด (4) กวาดอาวาสวิหารลานพระเจดีย์ (5) รักษาผ้าครอง ใช้เครื่องนุ่งห่มหนึ่งชุด ดูแลให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ (6) อยู่ปริวาสกรรม (7) โกนผม ปลงหนวด ตัดเล็บ (8) ศึกษาสิกขาบทและปฏิบัติตนในฐานะพระอาจารย์ที่ดีของสหวิหการิกและอันเตวาสิกอย่างสม่ำเสมอ เรียกได้ว่าเสมอต้นเสมอปลาย (9) เทศนาบัติ ปลงอาบัติ เป็นกิจวัตรประจำวัน (10) พิจารณาปัจจุเวกขณะทั้ง 4 เป็นต้น ใช้สอยปัจจัยอย่างมีสติ

กิจวัตร 10 เหล่านี้ เป็นกิจใหญ่ควรที่ภิกษุจะต้องศึกษาให้ทราบความชัดและจำไว้เพื่อปฏิบัติสมควร แก่สมณสาธูปแห่งพระสงฆ์และสามเณร รวมถึงนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายซึ่งการปฏิบัติกิจสงฆ์ 10 นี้ ย่อมมี ประโยชน์ ดังนี้ **ลงอุโบสถ** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ได้ส่งเสริมพระธรรมวินัย (2) ทำให้เกิดความสามัคคี (3) มีความบริสุทธิ์ (4) มุตตกนิสัย (5) คนเลื่อมใสศรัทธา (6) พาให้เป็นแบบอย่างที่ดี **การบิณฑบาตเลี้ยงชีพ** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ได้เจริญรอยตามยุคลบาท (2) ได้โอกาสออกกำลังกายตอนเช้า (3) ได้เข้าถึงความ สำนึกในพระคุณแม่ (4) ได้เห็นทุกข์ในการแสวงหาอาหาร (5) ได้เห็นความต้องการของประชาชน (6) ได้ทำตน ให้เป็นเนืองน่านบุญยิ่งขึ้น **สวดมนต์ไหว้พระ** ได้ประโยชน์ 6 คือ (1) ได้เฝ้าพระพุทธเจ้า (2) เข้าใจศาสนพิธี (3) มี จิตเป็นกุศล (4) ทำตนให้แก้กลัวกลัว (5) ชาวบ้านศรัทธา (6) รักษาศีลธรรม **กวาดวิหารลานเจดีย์** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ได้ออกกำลังกาย (2) ทำให้สถานที่สะอาด (3) ปราศจากโรคภัย (4) จิตใจคลายเครียด (5) เสนียดจัญไรลดลง (6) คงไว้ซึ่งศรัทธา **รักษาผ้าครอง** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ได้ตื่นแต่เช้า (2) เอาใจใส่ ในกิจวัตร (3) ผึกหัดจิตใจ (4) ทำให้สุขภาพดี (5) มีความจำเริญ (6) เตรียมตารางชีวิต **อยู่ปริวาสกรรม** ได้ ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ได้ปฏิบัติตามกิจวัตร (2) ได้กำจัดอาบัติโทษ (3) ได้โปรดญาติโยม (4) ได้ข่มมานะ และทิฏฐิ (5) เกิดปิติปราโมทย์ (6) ได้ประโยชน์ในการแพร่ศาสนา **โกนผม โกนหนวด ตัดเล็บ** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ปฏิบัติตามปัจจัยกัมมัฏฐาน (2) ขจัดความสกปรก (3) ยกย่องธรรมเนียม (4) รู้จักการปลง (5) ไม่ ยึดติดใน รูป สังขาร (6) เคารพต่อคำสอนของอุปัชฌาย์ **ศึกษาและปฏิบัติครูอาจารย์** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) เข้าใจในหลักของตน (2) พ้นความสงสัย (3) ป้องกันภัยจากอาบัติ (4) ยืนหยัดกตัญญู (5) เคารพครูอาจารย์ (6) สืบสานวัฒนธรรม **เทศนาบัตติ** ได้ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) เป็นผู้ไม่ประมาท (2) ปราศจากมลทิน (3) มีศีล บริสุทธิ์ (4) หยุดความวิปัสสนา (5) ทำการบอกอาบัติ (6) กำจัดความรังเกียจ **พิจารณาปัจจุเวกขณะ** ได้ ประโยชน์ 6 อย่าง คือ (1) ไม่เป็นผู้มกมากในลาภ (2) ฉันทอาหารไม่เป็นโทษ (3) ไม่ยึดติดกับสิ่งของเสนาสนะ (4) เป็นประโยชน์แก่กัมมัฏฐาน (5) รู้จักรักษาโรคด้วยตนเองเป็นเบื้องต้น (6) เป็นผู้มั่งคั่ง สมามี ครอบรอบ ประการเหล่านี้ เป็นธรรมโอสถรักษาสุขภาพได้อย่างดีเพื่อปัจจัย 4 ถูกสุขลักษณะ สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ประการ มีอาหารสัปปายะ อาวาสสัปปายะ บุคคลสัปปายะ เป็นต้น การประพฤติธรรม (ธมมจารี สุขี เสติ) ทำให้คนอยู่เป็นสุข เกิดขึ้นที่ใด ที่นั้น จะทำให้สังคมเกิดสันติภาพ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

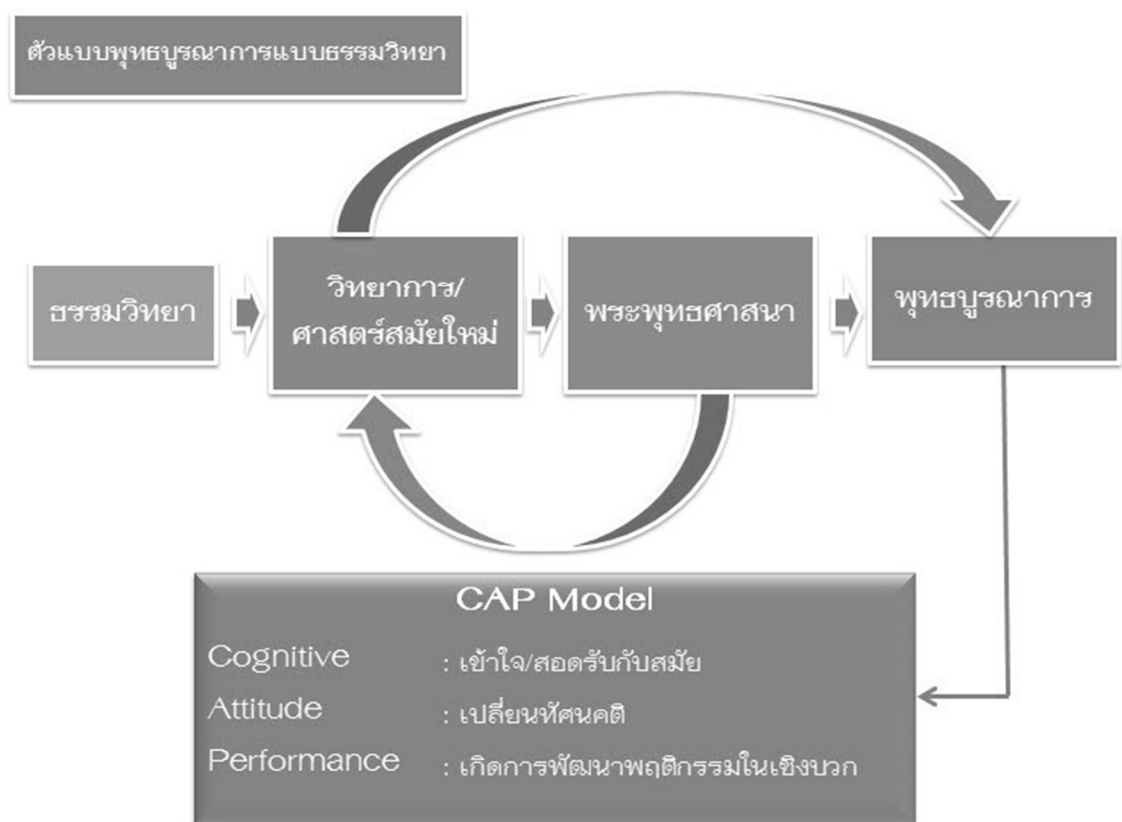
แนวคิดวิธีการใช้เครื่องมือสื่อสาร

วิธีการสื่อสารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของพระราชวรสาร ซึ่งการสื่อสารของท่านเจ้าคุณพระราชวรสาร สุนั้น โดยท่านมีการสื่อสารด้วยสื่อธรรมทั้งที่เป็นธรรมาธิฐานและบุคลาธิฐาน ได้แก่ (1) สื่อธรรม (2) สื่อ สังคมและวัฒนธรรม (4) สื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม (5) สื่อภาษา (6) สื่ออุปมาอุปไมย และ (7) สื่อนิทาน ชาตก ซึ่งสื่อธรรมนี้ ท่านเจ้าคุณพระราชวรสารสอนธรรมะด้วยอุปมาด้วยพฤติกรรมหรือกิริยาอาการกระทำ เช่น การ ตัดพินเปรียบด้วยการทำความเพียรปรากฏหลักฐานในโศณสูตร ตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นต้น สื่อสังคม และวัฒนธรรมคือการที่พระราชวรสารเอาสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวตั้งแล้วสื่อสาร กับกลุ่มคนสังคม เช่น ท่านสนทนากับพระสงฆ์ระดับพระผู้ใหญ่ก็ให้ความเคารพนบถ และปฏิบัติต่อสัทธิวิหาริกกับอันเตวาสิก

ด้วยพรหมวิหารธรรม 4 เป็นต้น สื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมคือสื่อประกอบที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม เช่น ท่านยกตัวอย่างเป็นบุคลาธิษฐานเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติแบบอัตถิภาวนาของปัญญาวัคคีย์ และใบประดับลายเมฆฝน ในสมัยพุทธกาล เป็นต้น สื่อภาษาคือการใช้ภาษาในการสื่อสารหรือสอนของพระราชวชิรสุธี ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาอีสานใต้ ภาษาไทยเลย ภาษาคำเมือง เป็นต้น สื่ออุปมาอุปมัยคือการนำเอาสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัวมาเปรียบเทียบในการสื่อสารหรือสอนของพระราชวชิรสุธี เช่น กิ่งไม้ ใบไม้เปรียบกับ ลากสักการะ สรรเสริญ หรือความทุกข์ติดตามคนชั่วเปรียบดังล้อเกวียนหมุนไปรอยเท้าโค เป็นต้น ส่วนสื่อนิทานชาดกคือการที่พระราชวชิรสุธีนำเอาเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ทั้งที่เป็นอดีตพุทธะ ประวัติพระสาวก ประวัติศาสตร์มีนิทานชาดกถึง 547 เรื่อง อย่างเช่น เรื่องพระเวสสันดร ลิงเผ่าสวน รวมทั้ง พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในยุคปัจจุบัน เป็นต้น มาเป็นสื่อประเภทบุคคล ถือว่าเป็นอุปกรณ์ในการสื่อสารหรือสอนของพระราชวชิรสุธี

การบูรณาการการสื่อสารกับศาสตร์อื่น ๆ

ท่านเจ้าคุณพระราชวชิรสุธี ได้ทำการบูรณาการกับศาสตร์อื่น พร้อมทั้งการไปปรับใช้ใน วิชาโค้ชชีวิต และ การปฏิบัติงานตามหลักพุทธศาสตร์ได้ ตามแผนผังบูรณาการ ดังนี้

แนวคิด อุดมการณ์การเผยแผ่ธรรมของพระราชวชิรสุธี (สุพัฒน์)

พระราชวชิรสุธี (สุพัฒน์ สุวฑฺฒโน) เห็นความสำคัญของการเผยแผ่ธรรม เพราะเป็นพระสงฆ์ที่ต้องสวด ต้องสอน หาไม่แล้ว พระสัทธรรมนั้นก็จะมีปฏิรูปแปรเปลี่ยนไป นำไปสู่สังคายนาดังก่อน ๆ ซึ่งการเผยแผ่ธรรมนั้น มีหลากหลายรูปแบบ กล่าวคือ การแสดงธรรมด้วยวิธีการปาฐกถาธรรม สนทนาธรรม เทศนาธรรม และยังมีวิธีการแสดงธรรมแยกออกไปเป็นแบบเทศน์แหล่ แบบโหมสัปมาณิกา ก็ยังมีการเผยแผ่อีกแบบหนึ่งคือ แบบนี้ ได้แก่ การให้บริการสถานศึกษา มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วันศาสนสงเคราะห์แก่คนยากจน โรงเรียนเด็กก่อนเกณฑ์ โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญ และระดับอุดมศึกษา แม้เผยแผ่ด้วยการทำสังคัมสังเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ เช่น วัดสวนแก้ว พระอาจารย์พยอม กัลยาโณ จัดการปลูกพืชผักผลไม้ นำผลมาขายที่สำคัญคือ การสร้างอาชีพให้แก่คนจากยาก หลวงพ่อพระธรรมเสนานิวัตร วัดพระศรีรัตนมหาธาตุพิษณุโลก ซื้อพื้นที่ดินทำสวนมะพร้าว สวนกล้วย สวนมะม่วง สระบัว แล้วนำผลมาขายและแปรรูป นำรายได้เป็นค่าครองชีพแก่คนงานจำนวนร้อยละ 70 แต่ที่นี้ก็เพียงภาระงานหนึ่งของคณะสงฆ์เท่านั้น ซึ่งถ้าจะทำให้ครบที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมจริง ต้องทำให้ครบทั้ง 5 อย่าง ยกเว้นภาระงานปกครองเท่านั้น

พระพุทธเจ้าได้แสดงลีลาการสอนธรรม หรือธรรมลีลาไว้ 4 อย่าง คือ (1) **สันตัสสนา** ซ้ำแจงให้ชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูมมือไปดูเห็นกับตา (2) **สมาทปนา** ชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำก็แนะนำหรือบรรยายผลให้ชัดซึ่งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ (3) **สมุตเตชนา** เราใจให้อาจารย์ถามแล้วกล่าว คือ ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มีใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก (4) **สัมปทังสนา** ปลอบใจโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตใจให้เข้มแข็งเบิกบานโดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ ทั้ง 5 คำธรรมลีลานี้ เรียกสั้น ๆ ว่า ซ้ำให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ เราใจให้กล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่แล้วกล้า ร่าเริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561: 134)

การทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมหรือกิจกรรม การงานทุกอย่าง จำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ตามหลักวิธีการเบื้องต้นในการวางหลักนิเทศศาสตร์ ได้ให้ข้อคำนึงสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ (1) กำหนดบทบาท หน้าที่ของผู้นิเทศ ให้คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์ต่อฝ่ายจัดการขององค์กร (2) มีการวิเคราะห์ สำรวจความต้องการของตลาด กลุ่มคนฟัง อายุ เพศ ของคนฟัง ศึกษาถึงจิตของคนบริโภคสื่อ เพื่อเป็นการประเมินการผลิตสื่อหรือพิจารณาปรับปรุงงานตามสถานการณ์ของในขณะนั้น (3) จัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงาน เอกสารการสื่อสาร กำหนดรูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบต่าง ๆ (4) การดำเนินงานต่าง ๆ ต้องเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมส่วนรวม คำนึงความวัตถุประสงค์ คำนึงค่าเวลา เงิน และแรงงาน

คำที่ใช้กับการสื่อสารคือ บุคลิกภาพ เป็นเรื่องจำเป็นที่พระมหาสมปองใช้เพราะบางอย่างสามารถสร้างให้มีขึ้นได้ ณ ที่นี้แยกเป็นบุคลิกภาพภายใน ได้แก่ “ความรู้สึกนึกคิด มีลักษณะของจิตใจ เช่นความฉลาด ความเป็นคนใจร้อน ใจเย็น ความเป็นคนมองโลกในแง่ดีหรือในแง่ร้าย” บุคลิกภาพอีกฝ่ายหนึ่ง คือ

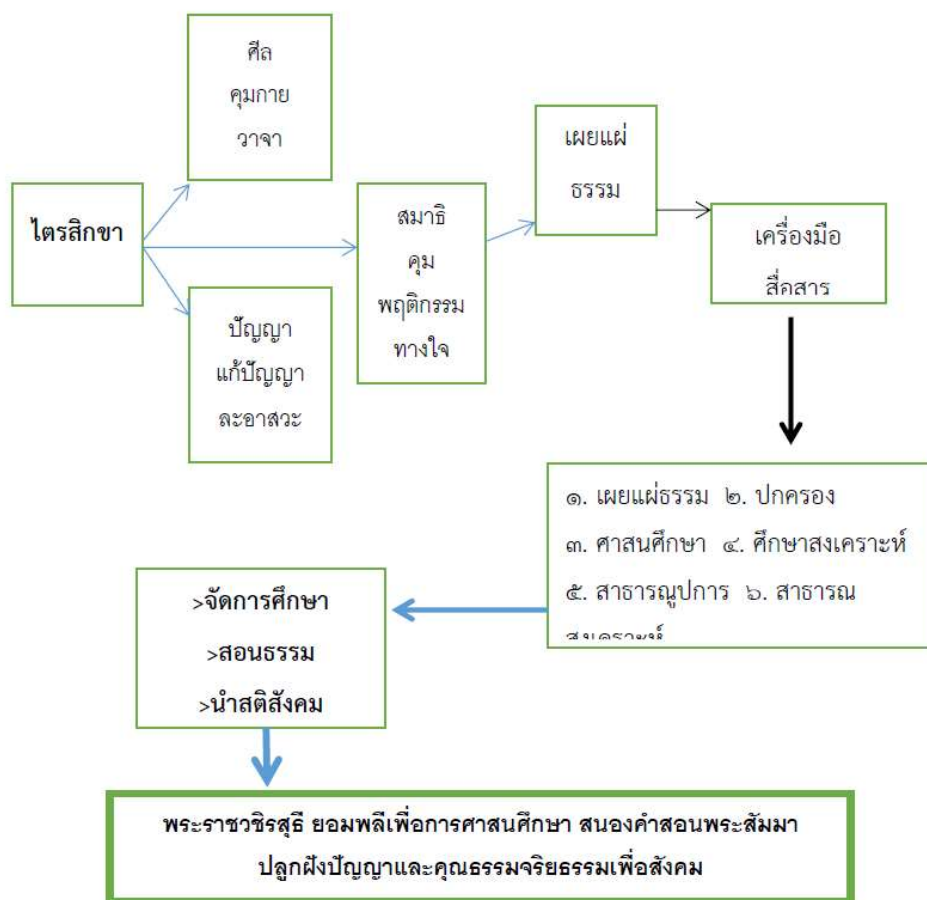
บุคลิกลักษณะภายนอก ได้แก่ “รูปร่างหน้าตา มีลักษณะอ้วน ผอม สูง รูปร่าง หน้าตาที่เปิดหรือปิด เป็นต้น” สอดคล้องกับรูปปมาณิกาในปมาณิกา

เมื่อบุคลิกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน บางอย่างแก้ไขไม่ได้ คนอ้วน เตี้ย สูง ไหล่สูง มีมาแต่กำเนิด จะรักษาด้วย ด้วยการเสริมก็ไม่ได้ จึงมีหลักว่าจะนำจุดด้อยเหล่านี้มาสร้างให้เป็นจุดเด่นได้อย่างไรและจะหาผลประโยชน์จากจุดด้อยนั้น ดังต่อไปนี้เป็นหลักการพัฒนาและกลวิธีสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ฟัง คือ (1) จัดตัวเองให้เรียบร้อย การแต่งตัว กิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย อดอาจ (2) ไม่กล่าวออกตัวก่อน ไม่กล่าวถึงจุดด้อยของตัวเอง ไม่ขอโทษซ้ำซาก (3) ไม่อ้างข้อมูลข้ามสาขาวิชามากเกินไป (4) ข้อความสำคัญที่เอามาจากคัมภีร์ต้องอ้างที่มา (5) ไม่ดูถูกผู้ฟัง ไม่แสดงให้ผู้ฟังเห็นว่า “กำลังด่าเขา” (6) การระวังจิต และมีกาลเทศะในการพูด (7) ทำจิตให้กล้าหาญ แจ่มใส เบิกบาน ไม่มีอาการจิตหงุดหงิด หงอยเหงา ดูแล้วน่าสงสาร (8) อย่าโลภ คือเห็นแก่ค่าตอบแทน (เห็นแก่กันชนเทศน์เกี่ยวกับพาราสิแต่กันชนเทศน์ ทำนองจะบ่นให้รู้ว่าค่ากันชน ค่าน้ำมันมาเทศน์แพง) (9) อย่างแสดงกิริยาไม่พอใจผู้ฟังหรือเจ้าของงาน (10) ไม่พูดค่อนข้าง เหน็บแนมผู้ฟังด้วยความไม่พอใจ (11) สามารถแสดงความคิดเห็นให้เห็นออกมาได้อย่างแจ่มชัด (12) ไม่ควรอ้างและยึดความคิดของคนใดคนหนึ่งเป็นสรณะ เพราะอาจเป็นได้ในบางสถานการณ์ (13) คัดเลือกหัวข้อขึ้นมาแสดงให้ตรงกับกาลเทศะของงาน (14) เป็นผู้ยึดมั่นในหลักกาลามสูตรของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะการหยิบยก การยอมรับคำพูดของผู้อื่นโดยไม่ได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ (15) เป็นผู้รู้จักคิด โดยทำใจเป็นกลาง คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล (16) เป็นพหูสูต โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการอ่าน เพื่อเสาะหาคำพูดที่มีความหมายกว้างขวางและลึกซึ้ง (17) การใช้เสียง ต้องไม่ให้ดังเกินควร ชนิดข่มขู่ อย่าให้ค่อยเกินไปจนฟังไม่รู้เรื่อง เปล่งเสียงพอผู้ฟังฟังได้ทั่วถึง และให้เป็นธรรมชาติ อย่าใช้วาจาหยาบคาย ชนิดปากตลาดรักษาระดับเสียง และจังหวะการพูดให้เป็นระบบ

หลักการเผยแพร่ธรรมนั้น ใช้หลักการเดียวกันกับการนิเทศ นั่นคือ การวางกรอบเพื่อปฏิบัติสำหรับพระธรรมนักเผยแผ่ที่บรรยายตามธรรมแบบต่าง ๆ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสองค์ธรรมสำหรับนักเทศน์ไว้ นักเทศน์ที่หวังความก้าวหน้าคิดที่จะเอาดีทางการเทศน์แล้ว ฟังปฏิบัติตามองค์ธรรมมกฏิก 5 ประการ มี อนุบุพพิทกา เช่น การนิเทศตามขั้นตอน มีขบวนการของเรื่อง มีเบื้องต้นอย่างไร (อาทิกัลยาณัง) มีเนื้อหาสาระของเรื่องอย่างไร (มัชฌกัลยาณัง) มีเป้าหมายของเรื่องนั้น ๆ อย่างไร (ปริโยสานกัลยาณัง) หลักข้อนี้จะเรียกให้ชินหูก็คือ จัดระบบของเรื่องตามความสำคัญก่อนหลังนั่นเอง เป็นองค์สำหรับการแสดงธรรม เป็นการสร้างบุคลิกภายใต้คนคิดดี มีนิสัยร่วมสังคม ยังมีองค์ประกอบภายนอกที่จะต้องฝึกอีกโดยอ้อมที่เมื่อศึกษาดูปฏิบัติของพระมหาสมปองแล้ว จะเห็นว่า ท่านมีประการเหล่านี้ คือ (1) เป็นผู้มีการยาทในสังคม มีอาการนั่ง การยืน การเจรจาปราศรัย การบ้วนน้ำหมาก น้ำลาย การกระแอมกระไอ การแคะขี้มูก ขี้หู การแกะเกาที่คันที่ขา การหาบ การจาม การกินน้อย กินมาก การเคี้ยว การใช้ช้อน-ช้อม (2) เป็นผู้มีความนิยมสิ่งอย่างสุภาพบุรุษ มีการไม่ขีดเขียนหรือพ่นสีลงบนรองเท้าแตะ การไม่ผูกมัดชายผ้าหรือจีวร การไม่มีนิสัยพูดเหน็บแนม ข่มขู่ดูหมิ่น ตีราคาคนอื่นต่ำ แต่ให้มินิสัยยกย่อง ชื่นชมคนการทำดีของคนอื่นด้วย ถ้าทำได้เช่นนี้รับรองว่าปากอ้อม ท้องอ้อมโดยไม่ต้องเรียกร้องอะไร

องค์ความรู้ใหม่

พระพุทธศาสนา คือ ศาสนาแห่งการศึกษา มีชื่อธรรมว่า ไตรสิกขา คือ การศึกษาเรื่องการฝึกฝนทางกาย ศึกษาสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทางธรรมชาติ ศึกษาการฝึกฝนทางจิตใจ และศึกษาการฝึกฝนทางปัญญา โดยใช้การศึกษาฝึกฝนทางกายด้วยศีล เพื่อควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ใช้การศึกษาฝึกฝนทางจิตด้วยสมาธิ เพื่อควบคุมพฤติกรรมทางจิตใจ ศึกษาการฝึกฝนทางปัญญาด้วยการกำจัดอาสวะทั้งหลาย ด้วยการลดละ เลิก กำจัดอวิชชาอันเปรียบด้วยความมืดเพื่อให้พบปัญญอันเปรียบด้วยแสงสว่าง (ปัญญา โลกสมิ ปชโชโต) เมื่ออบรมไตรสิกขาสมบูรณ์ในขั้นปริยัติแล้ว ขึ้นปฏิบัติต่อไป พระสงฆ์จะทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมตามอุดมคติแห่งปฐมพจน์ว่า จรณ ภิกขเว จาริกัม พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย ซึ่งคณะสงฆ์ไทยกำหนดภาระหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้ 6 ฝ่าย คือ (1) ฝ่ายปกครอง (2) ฝ่ายเผยแผ่ธรรม (3) ฝ่ายศาสนศึกษา (4) ฝ่ายศึกษาสงเคราะห์ (5) ฝ่ายสาธารณูปการ (6) ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ เทคนิคการวิธีการโดยใช้ธรรมลีลา 4 คือ สันทัสสนา สัมปหังสนา สมาทปนา สมุตเตชนา / แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ลัวกล้า ร่าเริง โดยใช้สื่ออุปกรณ์หลัก ๆ คือ หนังสือ การจัดการศึกษา สื่อออนไลน์เพื่อปฏิวัติ โดยบุคคลต้นแบบจำนวนหนึ่งในร้อยรูปของประเทศไทย คือ ท่านเจ้าคุณพระราชวชิรสุธี (สุพัฒน์) ดังแผนผัง ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2525 ก). พระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่มที่ 4 พระวินัยปิฎก เล่มที่ 4 มหาวรรค ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมการศาสนา. (2525 ข). พระไตรปิฎกฉบับหลวง เล่มที่ 10 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 2 ทีฆนิกาย มหาวรรค. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ
- คะเนิงนิตย์ จันทบุตร. (2531). สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ จำกัด
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 40. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2563). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.